

Oog voor welzijn, kijken naar veranderingen

Klauwen, gangen en huid in beeld

Het High-techbedrijf heeft meerdere jaren een welzijnsscore op het melkvee uitgevoerd. Volgens een vast protocol bestond die welzijnsscore uit onder andere een beoordeling van de gangen van de koeien, de klauwen (met name ernst en soort van aanwezige aandoeningen) en huidbeschadigingen. De welzijnsscore is in 2001 voor het eerst uitgevoerd en herhaald in 2003, 2004 en 2006. De resultaten werden vergeleken met andere bedrijven die dezelfde test deden.

Leonie Heutinck

W

elzijn van koeien is een veel besproken onderwerp. Elke veehouder weet dat een koe die zich prettig voelt, meer melk kan produceren dan een koe die ongemak heeft. Welzijn in de gaten houden kan dus geen kwaad en kan voordelen opleveren. Het bijhouden van het verloop van het welzijn over een aantal jaren blijkt zelfs een afdruk te kunnen zijn van veranderingen in het bedrijfssysteem.

Klauwen

In 2001 was het percentage koeien met ernstige klauwaandoeningen op het High-techbedrijf met 61 procent relatief hoog; op de referentiebedrijven lag dit percentage op gemiddeld 51 procent. In ongeveer een derde van de gevallen bleek het om stinkpoot te gaan, in mindere mate werden zoolzweer en gewrichtsaandoeningen aangetroffen. Aandoeningen als mortellaro, bevangenheid en tussenklauwontsteking kwamen incidenteel voor. Er werden maatregelen genomen om het percentage klauwaandoeningen te verminderen. Er kwam vaker een schoon doorloopbad en de koeien werden vaker bekapt; drie in plaats van twee maal per lactatie, namelijk 2 en 5 maanden na afkalven en bij droogzetten. De maatregelen bleken succesvol. In 2003 en 2004 werden geen ernstige klauwaandoeningen geconstateerd en slechts 6 procent van de koeien had een lichte vorm van klauwklachten.

In 2006 werden wel weer koeien met ernstige klauwaandoeningen gezien (8 procent) en ook lichte klauwaandoeningen kwamen meer voor (11 procent). Het bleek dat waar eerder met name stinkpoot en slechts incidenteel mortellaro voorkwam, dit nu omgekeerd was. Bij de meeste

geregistreerde gevallen in 2006 was sprake van mortellaro, terwijl stinkpoot slechts een enkele maal geconstateerd werd. Meerdere bacteriën liggen aan de basis van het ontstaan van zowel stinkpoot als mortellaro. Een stinkpootinfectie ligt meer aan de oppervlakte dan mortellaro waardoor deze laatste moeilijker te bestrijden is. Mogelijk ligt hierin ook de verklaring voor het relatief verhoogde percentage mortellaro in 2006 ten opzichte van de eerste welzijnsscore.

Gangen

Het landelijk gemiddelde percentage kreupel koeien op een bedrijf lag in 2001 rond 41 procent. Op het High-techbedrijf bleek het percentage in dit jaar tijdens het uitvoeren van de welzijnsscore slechts 19 procent. Toch werden de methoden van preventie en behandeling aangescherpt, juist ook omdat de klauwgezondheid op een bedrijf zonder weidegang extra onder druk staat en problemen extra snel of extra hevig kunnen optreden. Koeien werden vaker bekapt voor een betere belasting van de klauwen en klauwproblemen werden al in het beginstadium behandeld zodat de klauwen sneller gezond werden en bleven.

In 2004 bleek toch nog 17 procent van de melkkoeien op het High-techbedrijf kreupel te lopen. De maatregelen ter verbetering van de klauwgezondheid werden in de daaropvolgende jaren voortgezet, en in 2006 bleek het percentage kreupel koeien te zijn afgenomen tot 11 procent. Dit is grotendeels toe te schrijven aan het gebruik van een vaste werkwijze voor het bekappen en behandelen van de klauwen. Een herstelperiode in de wei was immers niet aan de orde op het High-techbedrijf.

Huid

De huid is een belangrijke barrière die helpt te voorkomen dat ziekteverwekkers binnendringen in de koe en daar schade aanrichten. Het is dan ook belangrijk dat de huid intact blijft. In 2001 was het percentage melkkoeien op het High-techbedrijf met een huidbeschadiging (minimaal 3 cm doorsnede) 21 procent, waarvan zo'n 8 procent ontstoken was. Het gemiddelde percentage op de referentiebedrijven was destijds 13 procent. In 2003 was het percentage op het High-techbedrijf aanzienlijk toegenomen: 47 procent van de melkkoeien had een huidbeschadiging die open was, hiervan was 19 procent geïnfecteerd. 2003 was het laatste jaar waarin nog gebruik gemaakt werd van allerlei hekwerk in de stal voor éénrichtingsverkeer in verband met het automatisch melksysteem. Met de ingebruikname van een automatisch voersysteem eind 2003 maakte een belangrijk deel van het hekwerk plaats voor de mogelijkheid geheel vrijwillig te bewegen. Alleen de koe in de wachtruimte voor het automatisch melksysteem kreeg nog te maken met enig hekwerk. Het percentage koeien met huidbeschadigingen

daalde in 2004 naar 22 procent, waarvan 8 procent ontstoken.

Tijdens het uitvoeren van de welzijnsscore in 2006 bleek dat het percentage huidbeschadigingen wederom was toegenomen, tot zelfs 53 procent met in 11 procent van de gevallen een ontsteking. Dit hoge percentage hangt mogelijk samen met het feit dat gedurende de verdere ontwikkeling van het prototype van het voersysteem meer hekwerk rondom de centrale unit was aangebracht om de vretende koeien uit de looproute van andere koeien te halen. Bovendien was middels selectiepoorten een extra voergroep gecreëerd, wat ook extra hekwerk met zich meebracht. Daarnaast werd het hoge percentage veroorzaakt door een groot aantal ontstoken wondjes die kleiner waren dan 3 cm doorsnede. Wanneer alleen open wonden van 3 cm of meer werden meegeteld, al dan niet ontstoken, dan was het percentage 28 procent. Het verloop van het percentage huidbeschadigingen over de jaren vertoont op het High-techbedrijf dus grote overeenkomst met de aanwezigheid van meer of minder hekwerk in de stal.

HEKWERK

De wachtruimte voor het AMS voor de komst van de Atlantis, met veel hekwerk rondom.

HANDIGE OPLOSSING

Om ruimte te creëren rondom de Atlantis is een rij ligboxen verplaatst naar wat voorheen voergang was.

Leonie Heutinck over...

... vervolgonderzoek

"Het zou interessant zijn informatie omtrent het welzijn van het vee actueel paraat te hebben. Dan kunnen bij afwijkingen van het streefbeeld meteen maatregelen genomen worden. Enige automatisering op dit gebied is gaande. Ook voor geautomatiseerde integratie van welzijn, management en voedingszaken zijn acties in gang gezet."

... de locatie High-techbedrijf

"Onderzoek doen op het High-techbedrijf was een unieke ervaring. Hier werd ruimte geboden aan zowel innovatie als onderzoek bij een bedrijfsvoering die zo nauw mogelijk aansloot bij de gangbare praktijk in Nederland. Onderzoek door en voor de praktijk."

... de sluiting van het Lagekostenbedrijf en het High-techbedrijf

"Sluiting van het High-techbedrijf en Lagekostenbedrijf als projectbedrijven was voorzien. Beide projecten hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de Nederlandse melkveehouderij. Met de sluiting van de bedrijven wordt als het ware een tijdperk in het doen van praktijkonderzoek afgesloten."

Conclusie

Uit het uitvoeren van de welzijnsscore blijkt dat veranderingen in bedrijfsprocedures gekoppeld kunnen worden aan veranderingen in welzijn. Door regelmatig objectief te kijken naar en te meten aan klauwen, de gangen en de huid van de koeien, kunnen op ieder bedrijf knelpunten duidelijk worden. Een werkbaar plan van aanpak helpt dan om de welzijnsproblemen te lijf te gaan.